

Kelių ir auklėjimo eismo taisyklės

Vaikų auklėjimas kažkuo panašus į automobilio vairavimą. Reikia laikytis taisyklių, kad neišlėktum iš trasos, nesusidurtum su kitu vairuotoju ir nuvažiuotum ten, kur reikia. O ką daryti, jei vienoje kelio pusėje greitis ribojamas iki 50, o kitoje pusėje stovi ženklas 100? Kurios taisyklės laikytis?

Jeigu vaikui skyrėte tą dieną mažiau dėmesio, tai kompensuoti galite skirdami daugiau kokybiško dėmesio kitą dieną. Vaikui nereikia saldumynų, jam reikia mamos ir tėčio dėmesio, reikia būti matomam.

GINTA LIAUGMINIENĖ

Vaikų psichologė
vaikamstevams.lt
**Raminta
Gudelytė-
Bagdonė**

Taip jaučiasi vaikas, kurio tėvai laikosi skirtingų auklėjimo taisyklių. Jis nežino, kurį greitį pasirinkti. Todėl pakalbėsime apie tai, kodėl taip svarbu abiem tėvams laikytis vienuodų „auklėjimo KET“.

Autostrada su vienu policininku

Dažnai į psichologus kreipiasi mamos, kad tėčiai labai mažai dalyvauja vaiko auklėjime. Būti nusišalinusiam nuo buitės darbų ir vaikų reikalų – tam tikra vyrų pozicija. Jie užleidžia tuos klausimus moterų atsakomybei. Ką tokiu atveju rekomenduočiau? Į psichologo konsultaciją ateiti abiem. Dabar praktika rodo, kad pasitarti su psichologu vaikų auklėjimo klausimais kartu su žmona ateina tik apie 30 procentų tėčių.

Vyro vaidmuo vaiko auklėjime svarbus jau vien dėl to, kad padeda išlaikyti tam tikrą balansą tarp esminių dalykų ir smulkmenų. Tarp emocijų ir va-

Freepik.com nuotrauka

dinamojo šalto proto. Kai auklėjimo procese dalyvauja abu tėvai, jie supranta, kad reikia laikytis tam tikrų ribų. Kai auklėja tik vienas iš tėvų, vaikas labai greitai išmoksta manipuliuoti savo naudai – tarkime, mama neleidžia valgyti saldainių, tada galima nubėgti ir paprašyti tėčio, kuris, nieko nežinodamas apie susitarimus, tą saldainių duos. Taip išeina, kad vienas auklėja vienaip, kitas kitaip. Ypač tai pasidaro aktualu, jei tėvai išsiskyrę, ir kiekvienas savaip bendrauja su vaiku. Kai vienas iš tėvų leidžia, kitas draudžia, vaikas susidaro įspūdį, kad taisyklės ir ribos nėra nepajudinamos. Ribas galima apeiti, tik reikia pataikyti tinkamą laiką. Jei mato, kad saldainių gaus rėkdamas ir spardydamas žemę kojomis (o mama duos, kad tik kuo greičiau nustotų rėkti!), jis puikiai panaudos tą ginklą savo tikslams pasiekti.

Jau trimečiai tai kuo puikiausiai supranta ir pradeda manipuliuoti. Jei ne šeimoje, tai pas senelius. Kartais tėvai sako: „Atvažiuojame pas senelius, vaikas tampa nevaldomas“. Kodėl taip yra? Nes ribos pasikeičia, vaikas turi savo gelbėtoją, savo ramybės uostą. Tiesiog akimirksniu, vos įžengiam pro duris, vaiko elgesio modelis pasikeičia. Ypač manipuliacinio menas išauga paauglystėje, atsiranda šimtas būdų apeiti taisykles ir pasiekti savo. Todėl tėvai niekada neturėtų prarasti budrumo ir stebėti, ar jie yra sąmoningi bet kurioje auklėjimo situacijoje.

Automobilis pro policininką pralėkė nesustojęs!

Pakalbėkime apie tas šeimas, kuriose mamos valdo visus keturis namų kampus ir visą auklėjimo našta neša ant savo pečių. Tokioms mamoms atrodo, kad jos visada kontroliuos gyvenimą. Ir staiga iš darželio auklėtojos ar mokytojos išgirsta, kad jos vaikas el-

giasi netinkamai. Tada mamos „policininkes“ apima panika: viskas vyksta ne pagal planą! Daugelis mamų ir kreipiasi į psichologus tada, kai kontrolė išslysta iš jų rankų. Kartais sako, kad vaikas namuose elgiasi labai gerai, o mokykloje mokytojais su juo nesusitvarko.

Kodėl vaikas elgiasi blogai, priežasčių gali būti daug. Kartais tai būna tiesiog per aktyvios sensorinės stimuliacijos pasekmė: mokykloje per daug triukšmo, šviesų, įtampos, vaikas pavargsta ir būna piktas, „negeras“. O galbūt jis namuose gauna pakankamai meilės ir dėmesio, yra tikras namų karalaitis, o štai vaikų kolektyve jis tik vienas iš daugelio, niekuo neypatingas... Tada vienas iš būdų gauti dėmesio ir yra elgtis blogai. Tada visi į jį žiūri, jį pastebi, jis tampa dėmesio centru, nors ir ne pačia teigiamąsias prasme. Kartais netinkamas elgesys yra būdas kovoti dėl lyderio pozicijos. Savo blogu elgesiu vaikas ieško būdų, kur galėtų būti visa galva aukščiau už kitus. Dažnai tam pasitarnauja pokštai, eibių krėtimas, kai visi vaikai juokiasi, o mokytoja pyksta. Vaikas dar neturi tokių diplomatiškos įgūdžių, kaip suaugęs žmogus, tad jo elgesys primena „laukinius Vakarūs“. O savo vietos kolektyve įtvirtinimas yra labai sudėtingas visais gyvenimo etapais – mamoms ir tėčiams pakanka prisiminti, kaip jie jaučiasi atėję į naują darbovietę, pas naujus bendradarbius.

Kartais vaiko elgesys pasidaro nepriimtinas tais etapais, kai vyksta jo raidos krizės. Pavyzdžiui, vadinamoji dvejų metų krizė, kai vaikas pradeda protestuoti prieš bet kokią pagalbą, jis viską nori daryti pats.

Kai papasakoju tėvams apie vaiko augimo ir raidos etapus, jie klausia: „O kada tai baigsis? Kiek tai truks?“. Mamos dažnai prisipažįsta, kad neturi jėgų laukti, kol tai praeis savaime. Jos nori kažką daryti, perimti kontrolę vėl į savo rankas.

Policininkai turi būti labai teisingi!

Būti sąmoningais tėvais nėra lengva. Bet jie, kaip ir tie kelių policininkai, turi būti labai teisingi ir bausti visada, kai eismo dalyvis taisyklių nesilaiko. Pavyzdžiui, šeimoje nutarta, kad kompiuteriu vaikas gali žaisti valandą per dieną. Bet štai mama darbe užtruko kur kas ilgiau, ją graužia sąžinė, kad vaikas turėjo būti vienas, ir kaip kompensaciją sako: „Šiandien gali žaisti dvi valandas“. Arba tėtis nesusivaldęs aprėkė vaiką, o kaip kompensaciją paskui duoda saldainių, nors šeimoje sutarta, kad saldainiai valgomi tik šeštadieniais. Tokiais būdais tėvai bando išpirkti savo vidinę kaltę, kuri visai nesusijusi su vaiko auklėjimu. Kai keturmetis gauna saldainių, dar nieko tokio, bet vėliau, paauglystėje, jau būna labai sunku išrėkti tas piktžoles, kurių vaikystėje prisėjau. Reikėtų nuo mažesnių dienų sąmoningai vertinti savo elgesį ir nedaryti kompensacinių dalykų.

Patarčiau: jeigu vaikui skyrėte tą dieną mažiau dėmesio, tai kompensuoti galite skirdami daugiau kokybiško dėmesio kitą dieną. Vaikui nereikia saldumynų, jam reikia mamos ir tėčio dėmesio, reikia būti matomam, o saldainiai – toks trumpalaikis dalykas. Saldainių gali duoti bet kas, o dėmesio reikia iš mamos ir tėčio.

Kada vairuotojui reikia pagalbos

Kartais tėvų nuomonės išsiskiria dėl vaikų lėpynimo. Taip pat dėl savarankiškumo įgūdžių formavimo. Tėvai sako, kad trimečiai jau pats puikiai mokėjo užsisivilti striukę ir apsimausti batų, bet pradėjo lankyti darželį ir pats rengtis namuose nenori. Atrodo, vaikas regresuoja, ir mamos skuba į pagalbą padėti apsirengti ir užsagstyti sagas. Aš tą procesą įvardinčiau

ne regresu, o padidintu meilės ir rūpesčio poreikiu. Visą dieną būdamas atskirai nuo tėvų, vaikas nori iš jų gauti daugiau globos ir meilės. Nuraminčiau tėčius, kurie pyksta, kad mamos daro „meškos paslaugą“. Šiuo atveju vyrams patarčiau pažiūrėti kitomis akimis į tai – kaip į meilės išraišką. Ir pagalvoti: kodėl vaikas ryte prieš darželį ar po darželio guli kaip jūros žvaigždė, laukdamas, kol jį aprens mama, bet kodėl taip nedaro savaitgalį? Jis suvokia mamos meilę neverbaliai, per rūpestį, maistą, aprengimą, jis ieško tų ženklų.

Kai vaikas taps normalios emocinės būsenos, kai susibalsuos, jis pats kuo puikiausiai rengsis ir neprašys pagalbos. Nemačiau nė vieno paauglio, kuris prašytų užsegti mamos striukę. Viduje mes esame užprogramuoti atsiskirti nuo tėvų, tapti savarankiškais.

Taisyklės numato atsakomybę

Kad šeimoje tėvai nebūtų vienas gerasis policininkas, kitas – blogas, nuo mažens reikia vaikui rodyti, kad elgesys turi savo pasekmes. Pavyzdžiui, prašote, kad vaikutis vonioje nesitaškytų. Jis gali pasirinkti: nustoti taškytis ir gulėti vonioje toliau arba taškyti vandenį ir baigti maudynes. Ir šių taisyklių turi laikytis abu tėvai. Jei laikosi tik vienas iš tėvų, ilgainiui pamatys pasekmes. Tai gali būti ne tik netinkamas vaiko elgesys, bet ir padidėjęs nervingumas, nesaugumas. Pasaulis, kuriame galioja skirtingos taisyklės, vaiką išbalansuoja. Ir kai atsiranda jau rimtų elgesio problemų, tėvai ateina pas psichologą ir prašo „pataisyti vaiką“. Per valandą vaiko pataisyti neįmanoma. Taisyklių laikymasis yra ilgas ir sąmoningumo reikalaujantis darbas, bet stengtis verta, nes pasaulyje su aiškiomis ribomis augti vaikui kur kas ramiau. ■